

PARKOVI POVIJESNIH UTVRDA

PARKOVI POVIJESNIH UTVRDA
2020

Tekst: Julijana Šumić, Antonio Kovačević i partneri u projektu

Grafički dizajn layouta: Julijana Šumić

Fotografije su ustupljene od svih partnera u projektu

Nakladnik:
Općina Bedekovčina i Grad Varaždin

Prijevod:
Jasna Rodeš, sudski tumač

Lektura i korektura:
Miljenka Štimec, prof.

Grafička priprema:
SIGNALprint, Zabok
www.signalprint.hr

ISBN: 978-953-49051-0-4

Više o projektu:
www.interreg-central.eu/Content.Node/HICAPS.html

1

HRVATSKA

Pilot 1: Povijesni park Bedekovčina

Pilot 2: Povijesni park Varaždin

2

ITALIJA

Pilot 1: Povijesni park Ville Ghigi

Pilot 2: Povijesni park Ferrara

3

POLJSKA

Pilot 1: Povijesni park Wieniec

Pilot 2: Povijesni park Łańcut

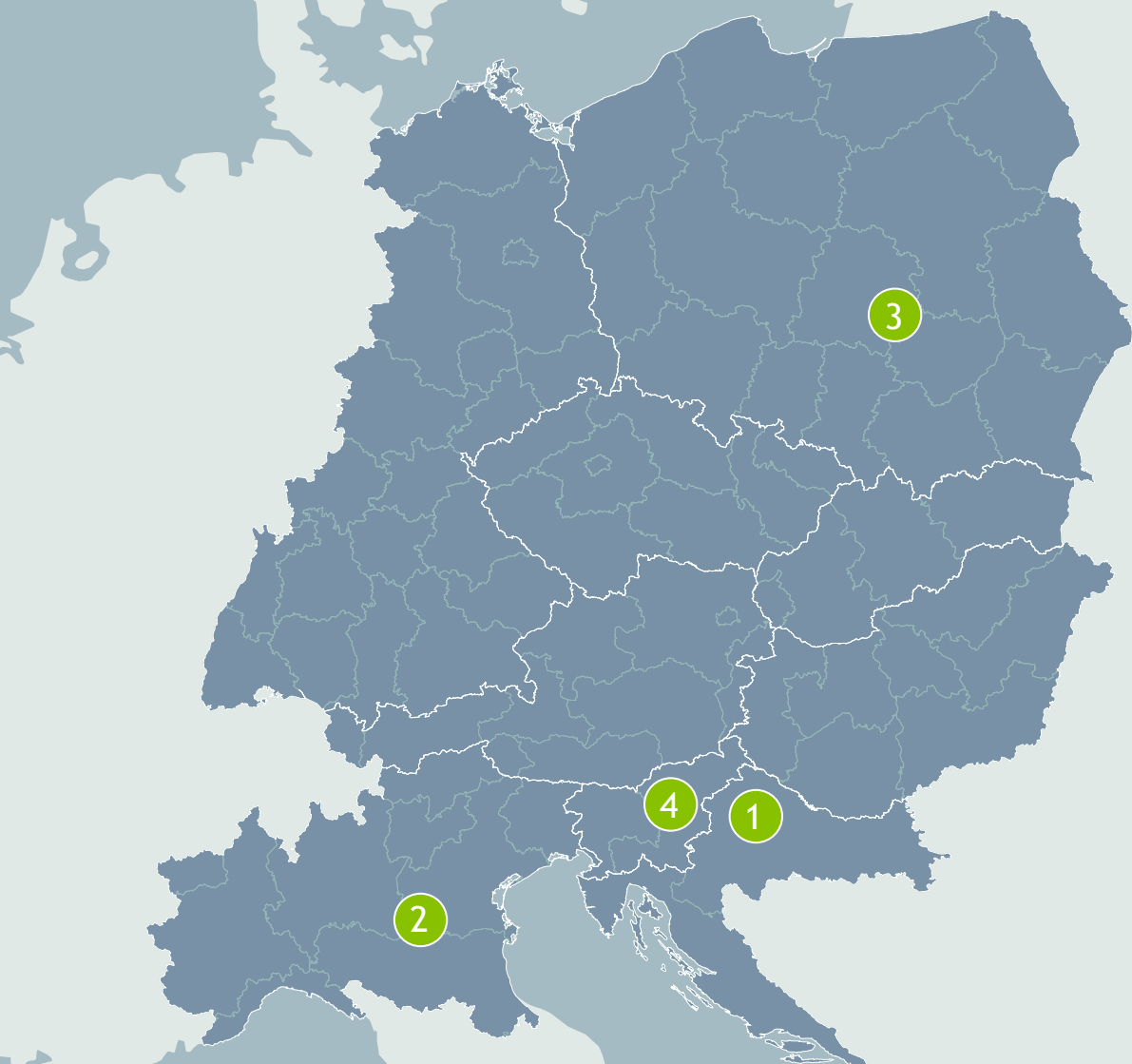
4

SLOVENIJA

Pilot 1: Povijesni park Turnišče

Pilot 2: Povijesni park Velenje

3

4

1

2

KONTAKTI

HRVATSKA

Općina Bedekovčina
Trg Ante Starčevića 4
49221 Bedekovčina
info@bedekovcina.hr
www.bedekovcina.hr

Grad Varaždin
Trg kralja Tomislava 1
42000 Varazdin
gospodarstvo@varazdin.hr
www.varazdin.hr

Udruga za poticanje neformalnog
obrazovanja, kritičkog mišljenja i
filozofije u praksi “Mala filozofija”
Andrije Hebranga 10e
23000 Zadar
communitypetitphilosophy@gmail.com

ITALIJA

Comune di Ferrara
Piazza del Municipio 2
44121 Ferrara
mt.pinna@comune.fe.it
www.comune.fe.it

Fondazione Villa Ghigi
Via San Mamolo 105
40236 Bologna
info@fondazionevillaghigi.it
www.fondazionevillaghigi.it

POLJSKA

Rzeszowska Agencja
Rozwoju Regionalnego S.A.
Szopena Street 51
35-959 Rzeszów
jwojciechowska@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl

Województwo Kujawsko-Pomorskie
Plac Teatralny 2
87-100 Torun
r.modrzewski@kujawsko-pomorskie.pl
www.kujawsko-pomorskie.pl

SLOVENIJA

Mestna občina Velenje
Titov trg 1
3320 Velenje
hicaps@velenje.si
www.velenje.si

Znanstveno-raziskovalno
središče Bistra Ptuj
Slovenski trg 6
2250 Ptuj
mirjana.nenad@bistra.si
www.bistra.si

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za arhitekturo
Zoisova 12
1000 Ljubljana
maja.bevc@fa.uni-lj.si
www.fa.uni-lj.si

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za arhitekturo*

FONDAZIONE
VILLA GHIGI

VARAZDIN

PARKOVI POVIJESNIH UTVRDA

Fotografija 1: Povijesni park Turnišče, Slovenija

Sadržaj

- 4 | Uvod
- 6 | O parkovima povijesnih utvrda
- 8 | Uloga i značenje vrtova
- 10 | Razvoj parkova
- 12 | Razvoj parkova tijekom povijesti
- 16 | Pilot područja
- 16 | Pilot 1: Povijesni park Bedekovčina, Hrvatska
- 18 | Pilot 2: Povijesni park Varaždin, Hrvatska
- 20 | Pilot 1: Povijesni park Ferrara, Italija
- 22 | Pilot 2: Povijesni park Villa Ghigi, Italija
- 24 | Pilot 1: Povijesni park Wieniec, Poljska
- 26 | Pilot 2: Povijesni park Łańcut, Poljska
- 28 | Pilot 1: Povijesni park Turnišče, Slovenija
- 30 | Pilot 2: Povijesni park Velenje, Slovenija
- 32 | Zelene površine u urbanim prostorima
- 34 | Karakteristične vrste drveća identificirane na lokacijama
- 40 | Zaključak
- 42 | Sažetak
- 46 | HICAPS alati
- 50 | Izvori i literatura
- 50 | Izvori fotografija

UVOD

Poštovani čitatelju,

Zadovoljstvo nam je predstaviti vam publikaciju u kojoj su prikazane naše opsežne zajedničke aktivnosti u okviru projekta Historical Castle Parks (2017. - 2020.), financiranog iz programa Interreg Central Europe.

Ideja za projekt rodila se u Velenju u Sloveniji kao odgovor na lošu regulativu i uvjete održavanja prirodnih kulturnih krajobraza. Mogli bismo reći da se određena financijska sredstva namijenjena za ulaganje i održavanje povijesnih dobara u javnom vlasništvu još uvijek mogu pribaviti odnosno financirati u manjoj mjeri iz gradskog odnosno općinskog proračuna i da gradovi i općine sukladno svojim mogućnostima više-manje djeluju kao njihovi odgovorni vlasnici. Na žalost to se uvijek ne odnosi i na kulturne krajobraze u blizini takvih kompleksa. Zašto je to tako? Niti institucije, niti mi kao pojedinci nismo dovoljno svjesni važnosti parkova i vrtova kao svjedoka povijesti. Uspijemo li ih pravilno „iščitati“, oni nam mogu mnogo toga reći o društvenoj klimi, načinu života ljudi i esteticima nekog razdoblja. Isto vrijedi i za okolne biljne vrste, koje su u mnogim slučajevima tijekom vremena izrasle u jedinstvene primjerke, vrijedne zaštite i očuvanja za buduće generacije.

Takva situacija i promišljanja povezali su nas, deset partnera iz četiriju srednjoeuropskih zemalja, u zajedničkom

nastojanju da kod stanovništva pokušamo osvijestiti važnost povijesnih parkovnih područja i tako pridonosimo pozitivnim promjenama u upravljanju kulturnim krajobrazom povijesnih dobara.

Kada bi sve više i više nas postalo svjesno važnosti očuvanja kulturnog krajobraza, bilo bi lakše pokrenuti promjene. Ovim projektom želimo osmisliti i ponuditi besplatne alate te nova stečena i akumulirana znanja koja će pomoći raznim institucijama, donositeljima odluka i entuzijastima spremnim napraviti promjene.

Dio ovog intelektualnog kapitala prikupljen je i predstavljen u publikaciji koju držite u rukama. Želja nam je da uz vašu dodatnu podršku postignemo promjenu u prostoru i vremenu. Kako? Posjetite jedan od parkova revitaliziran u okviru ovog projekta. Tamo ćete moći provesti svoje slobodno vrijeme i uživati u blagodatima koje nudi majka priroda. Također vas potičemo da svoje novostečeno iskustvo i informacije prosljedite prijateljima, poznanicima i kolegama.

S poštovanjem,

HICAPS projektni partneri

Fotografija 2: Gradski park Murska Sobota, Slovenija

O PARKOVIMA POVIJESNIH UTVRDA

»Parkovi i igrališta duša su grada«, napisao je jednom prilikom Marty Rubin i zaista bismo se s time mogli potpuno složiti. U prošlosti parkovi nisu služili samo kao demonstracija političke ili ekonomske moći nekog grada ili države, već su bili mjesta okupljanja građana. Ove zelene oaze pružale su mir, tišinu, meditaciju i bijeg od prometnih ulica za većinu urbanih područja u čitavoj Europi. Sve bržom urbanizacijom u suvremenom okruženju, koja nam donosi sve veće promjene, moglo bi se reći da će potreba za malo zelenila eksponencijalno rasti. Potreba postoji. Rijetki su konkretni pokušaji da se u vezi s tom potrebom nešto poduzme. U nekim dijelovima zbog nedostatka kapaciteta (uključujući zajedničke politike, know-how, resurse) parkovi ubrzano propadaju. Naša je zadaća da kao projekt HICAPS zaustavimo to propadanje i da u tom procesu spasimo duše naših gradova i očuvamo taj važan dio bogate i raznolike kulturne baštine srednje Europe.

Da bismo to učinili, okupili smo deset partnera iz srednjoeuropskih država - Hrvatske (Udruga „Mala filozofija“; Grad Varaždin; Općina Bedekovčina), Italije (Općina Ferrara; Zaklada Villa Ghigi, Bologna), Poljska (Kujawsko-Pomorsko Vojvodstvo, Regionalna razvojna agencija Rzeszow) i Slovenija (Općina Velenje; Znanstvenoistraživački centar Bistra Ptuj; Sveučilište u Ljubljani, Fakultet arhitekture). Svi smo se okupili u okviru EU programa pod nazivom Interreg CE sa zajedničkim ciljem - poboljšati upravljanje okolišem u urbanim područjima i uspješno koristiti kulturnu baštinu kao resurs za lokalni i regionalni razvoj.

Cilj je projekta HICAPS - HistoricalCastleParkS, koji je započeo u lipnju 2017., do svibnja 2020. osmisliti osam različitih koncepta revitalizacije osam različitih parkova povijesnih utvrda.

Izgradnjom različitih interaktivnih sadržaja i razvojem alata želimo obogatiti parkovne prostore i pretvoriti ih u mjesta za provođenje vremena, druženje, interakciju, učenje i igru. Jednostavnije rečeno, ideja je revitalizirati prostor u svrhu revitalizacije zajednice! Izazov je tu i postavljeni su zajednički ciljevi. Zadatak koji je pred nama mogao bi se sažeti u izričaj našeg slogana - „Planiraj. Posadi. Očuvaj!“ (Plan. Plant. Preserve!).

Ovaj moto projekta HICAPS može se opisati pomoću tri tematska radna paketa razvijena u projektu. U prvom radnom paketu prikupili smo najbolje transnacionalne prakse s ovoga područja. Te najbolje prakse, zajedno s tehničkim, organizacijskim i financijskim aspektima upravljanja kulturnim područjima (uz odgovarajuću analizu nacionalnog zakonodavstva i lokalnih propisa), sadržane su u transnacionalnoj strategiji za procjenu kulturne baštine i potencijala povijesnih parkova. Razvojem ove strategije, koju nudimo lokalnim i regionalnim vlastima, pružamo učinkovite alate za procese planiranja i investiranja za parkove. Osim toga, budući da nam je cilj oživjeti osam različitih parkova povijesnih dvoraca, u skladu s time u partnerskim smo gradovima razvili osam lokalnih akcijskih planova na temu kulturne baštine i potencijala povijesnih parkova. Razradom i prihvaćanjem ovih konkretnih akcijskih planova istovremeno razvijamo i revitaliziramo i vlastitu povijesnu baštinu uz poticanje održivog gospodarskog rasta i jačanje kapaciteta javnog i privatnog sektora za korištenje kulturne baštine i resursa.

U drugom radnom paketu razvijenom u sklopu projekta HICAPS bavimo se alatima potrebnim za rješavanje gore navedenih uobičajenih pitanja kao što su pomanjkanje Znanja, resursa i zajedničkih politika. Alati koje donosimo služe kao podrška u

izgradnji konsenzusa javnog i privatnog sektora o društveno-povijesnoj važnosti i obrazovanju uz poslovne mogućnosti koje nude povijesni parkovi. Na taj način pružamo podršku javnim i privatnim organizacijama u postizanju veće ravnoteže između očuvanja kulturne baštine i održivog društveno-ekonomskog razvoja. Ukupno dvanaest razvijenih alata korisnicima tih alata donosi dragocjeno znanje i obuhvaća dokumente kao što su Alat za podršku u odlučivanju zajedno sa smjernicama za proces samoprocjene i korištenje kulturne baštine; Obrazovni alat za obilazne staze i Transnacionalni e-priručnik o najprikladnijim alatima za dostupnost kulturnih krajolika osobama s invaliditetom. Sastavili smo praktične informacije i osmislili alate koji svima mogu poslužiti kao inspiracija za uvođenje nekih novih, zanimljivih i poučnih sadržaja u parkove. Drugi radni paket je tu s ciljem da u parkove dovede različite ljude te da parkove približi svakom čovjeku!

Zadnji, treći, radni paket predstavlja kulminaciju u smislu praktičnog rada koji se temelji na prethodno zacrtanim teorijskim osnovama. Zadaci na zadnjem radnom paketu započeli su razvojem osam lokalnih koncepata revitalizacije za posebno definirane povijesne lokalitete, osam detaljnih tehničkih planova i izvještaja o pilot-aktivnostima. Kao što smo istaknuli na samom početku, sveukupni zadatak projekta obuhvaća revitalizaciju osam različitih dvorskih parkova do svibnja 2020., a treći radni paket predstavlja zadnju fazu projekta, u kojoj su obuhvaćena sva naša ranija nastojanja. Primjenjujući prethodno prikupljeno i razvijeno znanje, uz pomoć naših alata i strategija iz prva dva paketa revitalizirali smo osam različitih parkova, i to svaki s različitim konceptom. Na osam lokalnih pilot-lokacija u Hrvat-

skoj, Italiji, Poljskoj i Sloveniji, usredotočeni na obnovu malih dijelova unutar identificiranih parkovnih područja te uzimajući u obzir povijesne i nove činjenice s rješenjima predviđenim u našim konceptima, povećali smo vrijednost parkova za uključene građane i javnu upravu. Dokazali smo vrijednost tih područja kao mjesta za socijalizaciju, interakciju, učenje i igru dostupna svim građanima i široj javnosti.

HICAPS-ov moto »Planiraj. Posadi. Očuvaj!« (Plan. Plant. Preserve!), gledajući kroz perspektivu gore opisana tri radna paketa, predstavlja nešto puno dublje. U ovom slučaju planiranje ne uključuje samo teorijski pristup određenim problemima, već sveobuhvatan istraživački proces koji je rezultirao s osam lokalnih revitalizacijskih koncepata za utvrđena povijesna područja, osam lokalnih akcijskih planova, dvanaest alata i jednom transnacionalnom strategijom. Kad govorimo o ideji da nakon planiranja (plan) dolazi sadnja (plant), pri tome ne mislimo samo na drveće kojima su okruženi naši parkovi, već na sve infrastrukturne praktične radove koje smo provodili u našim parkovima i ideje koje su proizašle iz našeg rada. Metaforičko sjeme koje smo posijali pokazuje da se parkovi mogu shvatiti i koristiti kao zelene ključne točke svakog grada, kao mjesta za učenje, igru i uživanje. Nadamo se da će naše sjeme uhvatiti korijenje na osam pilot-lokacija na temelju našeg pokušaja očuvanja (!) važnih dijelova europske kulturne baštine, uz jačanje svijesti o njihovoj vrijednosti te ukazivanje javnom i privatnom sektoru na to kako poboljšati kapacitete za održivo korištenje kulturne baštine i resursa. Planirali smo, posijali i na kraju, nadamo se, pomogli u očuvanju duše naših gradova.

ULOGA I ZNAČENJE VRTOVA

Prema vrijednosti i važnosti pojedine aktivnosti može se prosuditi na koji način svaka od tih aktivnosti doprinosi razvoju društva. Vrtna umjetnost nije iznimka. Sam vrt jedan je od najranijih uređenja ljudskog prostora. Uzgoj korisnog bilja, u početku raspoređenog u jednostavnim obrascima, na kraju je zamijenjen složenijim oblikovanjima koja su počela nadilaziti osnovnu svrhu kultiviranja.

Razvoj parkova i vrtova najuočljiviji je u područjima u kojima su društvene aktivnosti bile snažno razvijene. Složena, vizualno privlačna oblikovanja predstavljala su statusni

simbol i bila gotovo isključivo sastavni dijelovi rezidencija povlaštenih društvenih klasa. Osim rijetkih izuzetaka, na ovaj je način nastala sva vrtna umjetnost oko ljetnikovaca, palača i dvoraca.

Povijesni parkovi važan su dio naše baštine. Oni su svjedoci razvoja i odraz određenog povijesnog razdoblja. Potencijali arhitektonske baštine, dvoraca i palača uspješno se koriste i danas. U njih smještavamo različite sadržaje - institute, muzeje, knjižnice dok potencijal dvorskih parkova, koji su u pravilu izravno povezani s graditeljskom baštinom, često os-

taje neiskorišten. S ovom smo se problematikom, koja istovremeno predstavlja i veliki potencijal, uhvatili u koštac u okviru projekta HICAPS. Povijesne parkove važno je otvoriti za javnost. Trebamo ih zaštititi, unaprjeđivati i prezentirati njihove priče te u njih smjestiti široki spektar novih sadržaja, no ti sadržaji moraju biti pravilno planirani i postavljeni. Prostor mora biti tako osmišljen da bude dostupan što većem broju ljudi, a posebnu pažnju treba posvetiti osobama s invaliditetom.

U današnjem brzom životnom tempu, u nedostatku zelenih

površina u gradovima i u porastu onečišćenja, svaki maleni zeleni prostor vrlo je važan, a javni povijesni parkovi imaju potencijal omogućiti značajno poboljšanje životne kvalitete. Urbane parkove već smo prepoznali kao lokacije visoke kvalitete u prostoru vezano uz dobro poznatu činjenicu da pejzažni zeleni prostor u urbanom okruženju doprinosi boljem i kvalitetnijem životu. Pejzažni zeleni prostori nositelji su važne društvene, psihološke, zdravstvene i ekonomske funkcije. Povijesni javni parkovi, međutim, imaju još i nešto više - priču.

Fotografija 3 Povijesni park Turnišče, Slovenija

RAZVOJ PARKOVA

Parkovi se, ovisno o nastanku, mogu podijeliti na dvije glavne vrste. Jedna su javni parkovi koji su u početku bili privatni, obično u vlasništvu vladara i aristokracije, a kasnije su otvarani za javnost kao zelene površine. Druga su vrsta javni parkovi koji su nastali zbog potrebe za zelenim površinama tijekom razvoja industrijskih gradova u Europi (uglavnom u Engleskoj, Njemačkoj i Francuskoj) i Sjevernoj Americi.

Privatne zelene površine koje su otvarane za javnost obično su se na početku pojavile kao javna šetališta. Godine 1649. u Berlinu je otvoren *Tiergarten* za „uživanje u šetnji“. U početku je *Tiergarten* bio privatno lovište za kralja Friedricha Wilhelma I., no budući da on nije volio lov, odlučio je park otvoriti za javnost. Sličan primjer predstavljaju svi dvorski parkovi koji su u početku bili namijenjeni samo stanovnicima dvoraca i palača, no kasnije su se postupno iz raznih razloga otvarali i za javnost.

Vodeću ulogu u razvoju novih javnih parkova u industrijskim zemljama igrala je Engleska. Brz razvoj gradova s gusto naseljenim dijelovima s lošim higijenskim uvjetima, rast gradskog stanovništva, porast zagađenja - sve je to dovelo do razvoja javnih parkova jer se vjerovalo da će čišći gradovi povećati produktivnost u radu. Na razvoj parkova u Engleskoj utjecali su i povoljan društveno-politički status i naslijeđe krajobraznog stila, čiji je stil oblikovanja predstavljao dobru osnovu za razvoj nove vrste parka. Iako je javnost imala ograničen pristup kraljevskim parkovima, poput Hyde Parka u Londonu u 17. stoljeću, prvi pravi javni parkovi nastali su

u Engleskoj početkom 19. stoljeća. Prvi javni park u pravom smislu je Park Birkenhead u Liverpoolu, otvoren 1847., djelo Josepha Paxtona. Park je otvoren iz javnih sredstava i bio je namijenjen javnosti. Danas je ovaj park još uvijek u dobrom stanju i služi svojoj svrsi.

U Njemačkoj su se javni gradski parkovi zvani Volksgarten pojavili gotovo u isto vrijeme kad i u Engleskoj, samo u manjem broju. Ovdje posebno treba spomenuti i park Englischer Garten u Münchenu, koji je imao velik utjecaj na kasniji razvoj zelenih urbanih područja u čitavoj Njemačkoj.

Treće važno područje za razvoj gradskih parkova je Francuska, točnije Pariz, gdje je izgled grada u vrijeme Napoleona III. potpuno promijenjen otvaranjem čitavog niza parkova, šetnica i bulevara, čime je uspostavljen zeleni sustav kojim su povezani različiti dijelovi grada.

A parkovi danas? Doprinosi našeg doba ostat će zabilježeni u povijesnom razvoju vrtne umjetnosti uglavnom u obliku velikih gradskih parkova s izraženom socijalnom dimenzijom. Parkovi više nisu vlasništvo privilegiranih slojeva, već velikih masa koje ih koriste za različite svrhe - za opuštanje, druženje, rekreaciju. Parkovi i vrtovi uključeni u projekt HICAPS predstavljaju samo fragment ove složene i bogate povijesti.

Fotografija 4: Park u Padovi, Italija

RAZVOJ PARKOVA TIJEKOM POVIJESTI

Srednjovjekovni vrtovi

Prvi vrtovi na europskom tlu nakon antičkih vremena pojavili su se u 10. stoljeću. U to vrijeme samo plemići i svećenici mogli su si priuštiti hotimično lijepo oblikovane vrtove. Iza zidina samostana i dvoraca tako su oblikovani »ograđeni vrtovi«, nadahnuti obilježjima drevnih, orijentalnih i kršćanskih ideja. Redovnici su u samostanima obrađivali vlastite povrtnjake, biljne i voćne vrtove, a središte samostanskog kompleksa obično se sastojalo od kontemplativnog vrta geometrijski podijeljenog na četiri kvadrata s fontanom u sredini. Iza zidina dvorca nastajali su vrtovi poput simboličnih rajskih vrtova namijenjenih opuštanju i rasonodi. Osim korisnog bilja, njegovali su i ukrasno bilje. U vrt su također integrirali razne predmete za provođenje slobodnog vremena (klupe, ostave, biljne pergole itd.). Razvoj vrtnje umjetnosti eskalirao je krajem srednjeg vijeka uglavnom uvođenjem novih (neekonomskih) sadržaja i stvaranjem pojedinačnih elemenata, još uvijek bez jedinstvene vrtnje strukture.

Fotografija 5: Samostanski vrt kraj gotičke katedrale u Utrechtu, Nizozemska

Fotografija 6: Vrt pokraj bazilike Svetog Lovre u Firenci, Italija

Renesansni vrtovi

U renesansi je nastavljen razvoj vrtnu umjetnosti, a vrtni elementi povezivani su u jedinstvenu vrtnu strukturu. Vrtna umjetnost doživjela je procvat u Italiji, a i druge vrste umjetnosti renesansnoga doba težile su ka veličanstvenosti, antičkim idealima i prirodi. Vrtovi više nisu bili iza zidova. Zauzimali bi velike površine koje su se sastojale od više, često odijeljenih, partera aksijalno povezanih stepenicama u jednu cjelinu. Vrtovi su često postavljani na padine odakle se pružao pogled na okolni krajolik koji se na taj način vizualno integrirao u sastav vrta. Vrtni parter sastojao se od geometrijskih elemenata: tipičnih zelenih šišanih formi kombiniranih s cvijećem i vodom (fontane, kaskade, slapovi). Jedan dio renesansnog vrta bio je i park šuma, koji je djelovao kao prijelaz između stroge geometrije vrta i organskog reda u prirodi. Sadržavao je antičke elemente poput skulptura i arhitektonskih detalja te mitske motive. Vrt je postao mjesto za istraživanje, iskustvene doživljaje i približavanje prirodi.

Fotografija 7: Vrt vile Farnese, Caprarola, Italija

Fotografija 8: Vrt vile Lante, Italija

Barokni vrtovi

Tijekom baroka središte razvoja vrtnje umjetnosti preselilo se iz Italije u Francusku jer je francuska apsolutistička vladavina utjecala na uspon ovog razdoblja. U oblikovanju vrta geometrijska struktura vrta, geometrijski oblikovana vegetacija i vrtna plastika s mitskom inspiracijom ostali su isti, dok se središnja vrtna os proširila u beskonačnost prateći ideju beskonačne dominacije francuskog kralja i simbolizirajući geometrijsko savršenstvo oblika svijeta. Uzdignut parter s dvorcem predstavljao je početak duge vrtnje osi koju su prekidali poprečni parter. Svi ovi elementi pomno su oblikovani i uređivani kako bi se stvorio dojam beskonačnosti. Geometriziranjem prostora i rezanjem biljaka prirodu su prilagođavali sebi, a vodenim su elementima kreirali dodatnu dimenziju u prostoru: na svakom koraku velike vodene površine zrcalile su bogate arhitektonske elemente, dok se ošišanim drvećem i skulpturama, fontanama i tekućom vodom koja se prelijevala kroz partere stvarala optička raznolikost. Barokni vrtovi bili su češće na ravnim površinama, mogli su se proširivati i imali su veću važnost od arhitekture s obzirom na značenje i statusne simbole. Ujedno su to bili prostori za velike vrtnje zabave uz vatromet i kazališne predstave.

Fotografija 9-10: Vrt Vaux-le-Vicomte, Francuska

Engleski krajobrazni vrtovi

Svako povijesno razdoblje donosilo bi promjene i nerijetko suzdržani odnos prema prošlom razdoblju. U 18. stoljeću društveno-političke okolnosti u Engleskoj izazvale su pojavu pejzažnog stila koji odbacuje značajke ranijih geometrijskih stilova. Romantična slika iz 18. stoljeća i azijski vrtovi, o kojima su pisali putnici i trgovci, također su utjecali na razvoj ovog stila. Novi stil uveo je organske oblike umjesto geometrijske kompozicije i obrezivanja biljaka, koji potječu iz prirode i simboliziraju slobodu. Vrtovi su smješteni u pastoralnom krajoliku, u kojem su se prostrane travnate površine isprepletale s brojnim divljim stablima, između kojih su nastajale organski oblikovane pješčane staze. U tom je razdoblju antika bila glavni koncept inspiracije, pa su tako u prirodno oblikovanom prostoru postavljene skulpture i arhitektonski elementi nadahnuti grčkom i rimskom mitologijom. Jezera s mostovima i pristaništima, kao i ovce koje pasu u daljini, isticali su romantiku krajolika. Krajem stoljeća u Engleskoj se pojavio vrtlarski stil koji karakterizira korištenje cvjetnog ukrasnog bilja i sadnja egzotične vegetacije.

Fotografija 11: Najupečatljiviji pogled na pogled na Stourhead Park, Engleska

Fotografija 12: Paladijev most, Park Stowe, Engleska

PILOT PODRUČJA

Hrvatska, Općina Bedekovčina

Pilot 1

POVIJESNI PARK BEDEKOVČINA

Dvorac Gornja Bedekovčina barokni je dvorac u Bedekovčini u Hrvatskom zagorju. Smješten je na vrhu brežuljka iznad doline rijeke Krapine. Dvorac je sagradio Nikola Bedeković 1750. godine u baroknome stilu. Povijesni park oko dvorca Gornja Bedekovčina sagrađen je u prvom trećini 19. stoljeća. U blizini dvorca očuvana je klasicistička oranžerija (staklenik). Radi se o jedinom primjeru takve građevine u Hrvatskom zagorju. Pored staklenika nalazila su se dva vrta u kojima se uzgajalo povrće i cvijeće, a ujedno su služili i kao rasadnik. Danas je vlasnik dvorca Odgojni dom Bedekovčina. Povijesni park je pod zaštitom kao Spomenik hrvatske parkovne arhitekture.

Razvoj područja povijesnog perivoja možemo podijeliti u tri faze. O najstarijoj fazi, iz vremena kada je dvorac izgrađen (sredinom 18. st.), nema podataka, iako se može utvrditi da je perivoj baroknog izričaja tada već najvjerojatnije postojao. U drugoj fazi perivoj je zauzimao površinu od 4,7 hektara i imao je obilježja pejzažnoga perivoja. Treća faza nastupila je kada je obitelj Vranyczany krajem 19. stoljeća kupila dvorac i trasiranjem nove aleje divljih kestena od jugoistoka prema dvorcu (današnji prilaz dvorcu) napravila velike promjene u parku.

Dvorac Gornja Bedekovčina odabran je za pilot-područje zbog velikog povijesnog utjecaja na razvoj općine Bedekovčina

i njegove sjajne lokacije. Prostor parka oko dvorca Gornja Bedekovčina nalazi se u blizini centra Bedekovčine: vrtića, osnovne i srednje škole, sportske dvorane, željezničkog kolodvora, glavne prometnice i Bedekovčanskih jezera. Svojim položajem ovaj park atraktivan je za mještane i turiste. Očekivani učinak projekta je poticanje interesa za povijest i kulturnu baštinu u javnosti, posebno kod mladih i djece.

U sklopu projekta HICAPS obnovljen je put do dvorca: izgrađene su stepenice i postavljena je klinker opeka. Opeka simbolizira dugu tradiciju u proizvodnji cigle i krovnih crjepova u Bedekovčini. Stepenice su prilagođene i osobama smanjene pokretljivosti. Uz pješačku stazu je postavljena nova urbana oprema. U sklopu odmorišta nalaze se klupe, koševi za otpatke, solarne lampe i informativne table, po 10 komada od svakog. Informativne table prilagođene su i slijepim osobama i osobama s oštećenjem vida te imaju edukativnu svrhu. Obnovljeni su cvjetni nasadi ispred dvorca i iza njega. Na području parka zasađeno je 10 novih stabala - divlji kesten, lipa, grab, jasen i klen. Prostor parka otvoren je za javnost, a realizacijom projekta javnosti je pruženo mjesto za kvalitetno provođenje slobodnog vremena na otvorenom, što je ujedno i jedan od ciljeva projekta HICAPS.

Ovaj projekt približava povijesnu baštinu svim ljudima, bez obzira na razlike.

Fotografije 13-16: Renovirane staze i urbana oprema

PILOT PODRUČJA

Hrvatska, Grad Varaždin

Pilot 2

POVIJESNI PARK VARAŽDIN

Šetnica povijesnog parka Josipa Jurja Strossmayera dio je povijesnog kompleksa poznatog kao Stari grad, u kojem se danas nalazi Gradski muzej. Ona predstavlja jedno od najvažnijih kulturnih i turističkih mjesta u gradu Varaždinu. Dvorac Stari grad jedinstveno je kulturno naslijeđe, a njegova je pješačka staza omiljeno šetalište Varaždinaca i posjetitelja Varaždina. Škole ovo mjesto koriste zbog njegova kulturnog značenja, ali i za promatranje promjena u prirodi tijekom godišnjih doba, a mladi ljudi ovo područje odabiru kao mjesto susreta. Ova lijepa šetnica savršena je pozornica za mnoge događaje koji se odvijaju u gradu, kao što su, primjerice, poznati ulični festival Špancirfest i Advent u Varaždinu.

Varaždinska feudalna utvrda Stari grad spominje se 1181. godine kao središte Varaždinske županije (Comitatus Varasdiensis). Današnji izgled utvrda je poprimila od 14. do 19. stoljeća. U 16. stoljeću pregrađena je u renesansni Wasserburg - dvorac okružen visokim bastionima i rovovima ispunjenim vodom. Tijekom povijesti utvrda je imala brojne vlasnike, uglavnom plemićke obitelji. Velike promjene dogodile su se 1925. godine, kada je Stari grad postao vlasništvo Grada Varaždina, a šetnica je otvorena za javnost. U počast milenijske obljetnice hrvatskog kraljevstva 1925. godine u Starom je gradu otvoren varaždinski Gradski muzej.

Iako je Stari grad kulturna baština uklopljena u srce grada, postao je i neizostavan dio svakodnevnoga života.

Uređivanje šetnice započelo je krajem 19. stoljeća i trajalo je sve do sredine 20. stoljeća. Od 1948. ovim je područjem upravljala tvrtka Parkovi d.d., koja je 1951. godine pozvala slovenskog krajobraznog arhitekta Ćirila Jegliča na preuređivanje ovog područja. Šetnica ispred Starog grada doživjela je nekoliko intervencija, a još više promjena doživjeli su bedemi, nakon čega je posađeno 15.000 biljaka s pokušajem vraćanja renesansnog izgleda vrta. Krajobrazni arhitekt Dragutin Kiš izradio je nove nacрте za to područje, no, nažalost, njegov plan oblikovanja nije implementiran. Današnje uređenje zelenih površina oko Starog grada rezultat je ranije neplanske sadnje, Jegličeve koncepcije oblikovanja parka i spontane vegetacije koja se rasprostranila u posljednjih 60 godina.

O stilskim značajkama vrta Staroga grada postoji oskudna dokumentacija, svega nekoliko starih karata koje potvrđuju tipičan stil karakterističan za vrtove koji potječu iz srednjovjekovnoga razdoblja. Svakako postoji potreba obnove izvornoga renesansnog izgleda kako bi se vrt uskladio s renesansnim stilom dvorca. U budućе se više neće saditi novo drveće, već samo biljke. S vremenom će se postići izgled srednjovjekovnoga vrta, što će vratiti povijesni ugođaj Staroga grada i njegovih renesansnih bedema.

Fotografije 17-20: Uredenje cvjetnih gredica, pješačkih staza i kamenog zida

PILOT PODRUČJA

Italija, Općina Ferrara

Pilot 1

POVIJESNI PARK FERRARA

Ferraru čine njene zidine! One su njen pečat, njen okvir, jedan od njenih najpoznatijih simbola. One su mnogo više od obrambenog prstena, svrhe zbog koje su sagrađene, a danas su širom svijeta poznate i cijenjene kao kulturno naslijeđe u kojem uživaju i posjetitelji i sami stanovnici. Šetnja zidinama nudi jedinstveno, neponovljivo iskustvo.

Gledajući prema centru grada, kroz krošnje drveća možete razabrati obližnje znamenitosti kao što su tornjevi dvorca Este, Certosa i židovsko groblje. Možete zamisliti »dame, vitezove, ruke i ljubavi« koje je opjevao Ariosto, ili možete gledati u daljinu, izvan grada, prateći zelene linije obala rijeke Po, onkraj gradskog parka Giorgio Bassani i okolnog krajolika te možda čak i osjetiti dašak soli u smjeru mora.

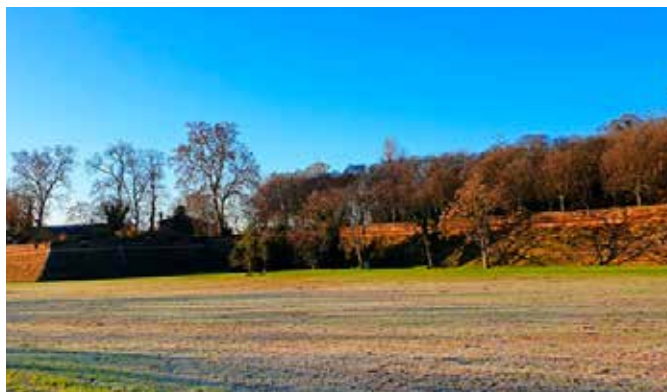
Za ljude koji žive u Ferrari zidine su dio njihove svakodnevice. One su ujedno i prvi prizor koji pozdravlja posjetitelje koji dolaze u razgledavanje grada: mjesto koje moraju proći da bi stigli do staroga grada. Također, mogu šetati po čitavoj dužini zidina od devet kilometara - ili samo po nekom njihovom dijelu. Bilo pješice ili biciklom, treba samo pratiti ritam koji diktiraju bedemi, tornjevi i kapije kako biste pratili njihovu dugu i kompliciranu povijest koja se tijekom stoljeća mijenjala kao odgovor na vojne i okolišne zahtjeve

te u potrazi za zabavom i ljepotom.

Brižno obnovljene u prošlom stoljeću, zidine su sada u punini svojega šarma vraćene svima onima koji ih žele razgledavati i koristiti. Desetogodišnji projekt pokrenut 1988. godine predstavljao je model integrirane urbane i ekološke obnove, osmišljen da očuva 9200 metara jedne od najkompleksnijih i najcjelovitijih vojnih arhitektura u Italiji i stvori veliku zelenu površinu extra moenia (izvan zidina) prema sjeveru, između grada i rijeke Po, pretvarajući 1000 hektara ruralnog područja koja su ranije pripadala plemićkoj obitelji Este u parkovni prostor.

Grad Ferrara, uključivanjem u projekt HICAPS, koristi ovu strategiju za otvaranje novih mogućnosti pristupa i posjetu zidinama, uz aktivno sudjelovanje posjetitelja i iskustveni doživljaj.

Ovaj park, dodatno unaprijeđen zahvaljujući pilot-projektu Hicaps, sada je postao prava komercijalna platforma koja obiluje privatnim operaterima i javnim turističkim uslugama i u kojoj su tipični iskustveni doživljaji Ferrare - kao što su bicikli, hrana, vino i svi sportovi na otvorenom - povezani sa zidinama.

Fotografije 21-24: Zidine, Ferrara

PILOT PODRUČJA

Italija, Bologna, Villa Ghigi

Pilot 2

POVIJESNI PARK VILLA GHIGI

Park Villa Ghigi jedna je od najpoznatijih, širokih i bogatih javnih zelenih površina Bologne smještena na prvim brežuljkastim obroncima grada. Radi se o najvažnijem dijelu (30 hektara) povijesnog posjeda iz sedamnaestog stoljeća koji je gotovo stotinu godina pripadao obitelji Ghigi. Jedan od njenih najvažnijih članova bio je Alessandro Ghigi (1895. - 1970.), zoolog i prirodoslovac, rektor Sveučilišta u Bologni i jedan od inicijatora zaštite prirode u Italiji. Park koji je djelomično doniran, a jedan dio je otkupila Općina Bologna nakon Ghigijeve smrti, otvoren je za javnost 1974. Početkom idućeg desetljeća Općina Bologna promovirala je, zajedno s nekim udrugama povezanim s Alessandrom Ghigijem, otvaranje Centra Villa Ghigi koji je 2001. godine pretvoren u Zakladu. Od tada je park postao veliki open-air edukativni laboratorij za gradske škole te mjesto brojnih događanja za građane.

Nakon preuzimanju izravnog upravljanja Zaklada je pokrenula važan program obnove i obogaćivanja zelene površine, kojim su obuhvaćeni okoliš, obnova i obogaćivanje prirodne, ruralne i ornamentalne baštine, povećanje biološke raznolikosti, stvaranje novih područja od obrazovnog interesa te vođenje brige za usluge posjetiteljima. U posljednjih nekoliko godina program se znatno povećao zahvaljujući zahvatima

implementiranim u okviru projekta HICAPS (drvena platforma ispod monumentalnog himalajskog cedra, nove informativne ploče, letci i karte i dr.). Na različitim lokacijama ovog područja zasađeni su brojni novi nasadi kojima su oblikovane nove staze, ukrasno grmlje i posebno atraktivni zakutci. Nastavlja se s proučavanjem novih intervencija sličnog tipa koje će se provoditi u godinama koje slijede.

Već gotovo četrdeset godina ova Zaklada, kao jedan od centara obrazovanja za održivost izvrsnosti u regiji Emilia-Romagna, provodi intenzivnu edukacijsku i obrazovnu aktivnost u Bologni, kako u regionalnom kontekstu, tako i, u nekim slučajevima, nacionalnom. Uz odgojno-obrazovnu djelatnost Zaklada također nudi široku ponudu izvannastavnih aktivnosti (laboratorije za djecu, ljetne centre i dr.), aktivna je na području hortikulture terapije, uređuje publikacije o urbanim vrtovima i parkovima prirode, organizira inicijative i događaje za promicanje „zeleno“ kulture i znanja te uživanje u prirodnim i povijesnim krajobraznim aspektima Bologne i Emilie-Romagne.

Fotografije 25-28: Izgradnja drvene platforme pod cedrom

PILOT PODRUČJA

Poljska, Kujavsko-Pomorsko Vojvodstvo

Pilot 1

POVIJESNI PARK WIENIEC

Kompleks parka i palače u Wieniecu jedan je od 369 povijesnih parkova u Kujavsko-pomeranskoj regiji i jedan od četiriju parkova koji su izravno u nadležnosti regionalne uprave. Ovaj park od 8 hektara nalazi se u središnjoj Poljskoj, u blizini grada Włocławek, u općini Brzesc Kujawski.

Budući da je ovo područje postalo nepristupačno za stanovnike i turiste, postoji potreba za sveobuhvatnom revitalizacijom povijesnog parka i obnovom postojećih zgrada. Pilot-aktivnost u sklopu projekta HICAPS omogućila je pripremu koncepta revitalizacije i 3D vizualizaciju budućeg objekta.

Kompleks u Wieniecu s palačom, jedna je od najimpozantnijih lokacija ovakve vrste, koje i danas postoje u Kujaviji. Očuvane su povijesne granice i prostorni raspored kompleksa. Izvorna kompozicija parka jasno je vidljiva u osnovnim elementima staroga nacрта, a što je najvažnije, čitav kompleks zadržao je izvorna obilježja vile koju je Kronenberg sagradio u drugoj polovici 19. stoljeća. Područje kompleksa parka i palače trenutno uključuje novu palaču, staru palaču, kapiju s ulaznim vratima i staru tehničku zgradu.

Unutar granica parkovnog kompleksa s palačom u Wieniecu nema drveća koja bi bila prepoznata kao spomenici prirode.

Međutim, kako je park osnovan sredinom 19. stoljeća, veličina 64 stabla u parku udovoljava kriterijima spomenika prirode. Većina njih su primjerci bijelog jasena. Kako se populacija parkovnih stabala u velikoj mjeri sastoji od prvobitno zasađenih stabala, prvotni, stari nasad parka zaslužuje posebnu zaštitu i status spomenika prirode.

Stanovnici sela Wieniec pokazuju vrlo emotivan stav prema području parka i palače. Većina njih osjeća snažnu privrženost ovom mjestu i izrazito je zainteresirana za stanje u kojem se objekt nalazi. Njihova glavna očekivanja u pogledu buduće uporabe kompleksa usredotočena su na pristup parku kao vrlo potrebnom zajedničkom prostoru.

Kompleks parka i palače trenutno se ne koristi, no zamišljen je kao buduće sjedište Kujavskog centra za glazbu koji vodi Kujawsko-Pomorski Music Theatre u Torunu. Taj će centar postati institucija za vođenje brojnih projekata povezanih s kulturom, čiji će se jedan dio provoditi upravo zahvaljujući suradnji sa institucijom Museum of Kuyavia and Dobrzyn Land u Włocławeku. Novi koncept revitalizacije parka odnosi se na povijesni biljni sastav, jedinstvene aleje i spektakularnu fontanu smještenu na sredini travnjaka.

Fotografija 29, gore lijevo; 3D vizualizacija novog koncepta Fotografije 30-31, dolje lijevo i desno: Trenutna situacija

PILOT PODRUČJA

Poljska, Regionalna agencija Rzeszow

Pilot 1

POVIJESNI PARK ŁAŃCUT

Misija dvorca je zaštititi jedinstveno povijesno naslijeđe, a to su dvorac i kompleks parka u Łańcutu, uz osiguravanje sigurnosti zgrada, pribavljanje sredstava i poduzimanje potrebnih popravaka i održavanja. Dvorac je, u sklopu svojih aktivnosti za ostvarenje misije, nositelj raznih oblika edukacije i popularizacije te u tom smislu - uzimajući u obzir izazove sadašnjosti - želi prenositi znanje o prošlosti koristeći moderne tehnike i moderni jezik.

Park se nalazi u centru grada Łańcut, 16 km istočno od Rzeszowa, što u urbanom kontekstu predstavlja vezu s okolnim ruralnim krajolikom. Dvorac je sagrađen sredinom 17. stoljeća kao utvrđena rezidencija koja je tijekom vremena više puta modificirana. Godine 1944. Ministarstvo kulture i umjetnosti preuzelo ga je zajedno s parkom, a danas se u njemu nalazi veliki muzej.

Vizija dvorca u Łańcutu je „Dvorac muzej u Łańcutu - ishodište Europe bez granica“. Dvorac i park provedbom strateških ciljeva žele postati jedno od mjesta na kulturnoj mapi Poljske i Europe koje se neće isticati samo svojom izvrsnom prošlosti personificiranom u ličnostima kao što je Jan Potocki, autor knjige „Rukopis nađen u Zaragozi“, već prvenstveno ponudom za posjetitelje Muzeja u Łańcutu koja će obuhvatiti moderan

način razgledavanja, visoke standarde kvalitete i cjelovitije korištenje potencijala kojim ovo mjesto raspolaže.

RADOVI PROVEDENI U OKVIRU PROJEKTA HICAPS

- minimalno 5 putokaza i najmanje 2 informativne table koji posjetiteljima pružaju bolje informacije, priče iz prošlosti, životinjskog svijeta, fotografije
- obnavljanje vrtne vegetacije, staza, antikne fontane, navodnjavanje

Zahvaljujući radovima na revitalizaciji obnovit će se povijesni izgled i sastav biljnih vrsta te povećati i dostupnost za osobe s tjelesnim invaliditetom preko novih površina. Odgovarajuće pripremljene informativne table omogućit će slijepim i slabovidnim osobama da upoznaju povijest osnivanja i karakteristične značajke ovog vrtnog interijera. Nadalje, ovaj zahvat donijet će i obrazovnu i prirodoslovnu vrijednost - jačanje svijesti o oblikovanju povijesnih vrtova i parkova tijekom povijesti. U konkretnom slučaju, posjetitelji će se educirati o elementima tipičnog poljskog oblikovanja toga vremena, tj. 20. stoljeća. Imajući na umu da je vrtna umjetnost dio povijesne svijesti čovječanstva, spoj revitaliziranog talijanskog vrta s arhitekturom bit će cjelovito umjetničko djelo i postat će element kulturne i prirodne baštine.

Revitalizacija talijanskog vrta odvijat će se na temelju postojeće i dostupne autentične povijesne dokumentacije, što dodatno naglašava njegov jedinstveni karakter i posjetitelju pruža uvid u divne tridesete godine dvadesetog stoljeća.

Fotografije 32-35: Renovacija talijanskog vrta

PILOT PODRUČJA

Slovenija, Znanstvenoistraživački centar Bistra Ptuj

Pilot 1

POVIJESNI PARK TURNIŠČE

Programsko uređenje obnove u parku dvorca Turnišče obuhvaća oblikovanje prirodoslovne poučne staze svekolikih prirodnih vrijednosti, posebno stabala koja su još uvijek očuvana s obzirom na raznoliku prošlost.

U sklopu aktivnosti stabla će se posjetiteljima, primjerice, vrtićima, školama, obližnjim stanovnicima, rekreativcima i drugima, predstaviti u odnosu na vlasnike dvorca i prema vrstama.

Dvorac i park Turnišče definiraju kulturni identitet stanovnika koji su vezani uz spomenik te posjećuju park i događanja. Oni su svjesni da ovo naslijeđe predstavlja bogatstvo, izvor informacija za nas i buduće generacije koje nam pomaže u razumijevanju naše prošlosti i kulture. Ovaj kompleks nudi opuštanje u netaknutoj prirodi i istraživanje znamenitosti.

Sjećanje na nekadašnju svrhu samog kompleksa, uzgoj kasačkih konja i trke, i danas je još vrlo prisutno. Ovdrašnja konjušnica bila je mjesto od najveće važnosti za razvoj i uzgoj kasačkih konja u Sloveniji i svijetu. Ona je podsjetnik očuvanja gospodarske zgrade i konja o kojima brine Biotehnička škola.

Parkovi su proizvod stoljetne povijesti. Razvoj parka i dvorca Turnišče može se rekonstruirati iz dostupnih starih materijala

kao što su litografije, stari katastri i karte, fotografije, stare izmjere.

O oblikovanju baroknog parka postoji samo kartografski prikaz područja na jozefinskoj vojnoj karti i franjevački katastar. Topografski plan iz 1789. pružio je veliku pomoć u razumijevanju oblikovanja, dok u literaturi ili arhivima još nisu otkriveni neki drugi zapisi, plan sadnje ili plan upravljanja engleskim parkom.

Područje parka je ravno, što je u 17. stoljeću utjecalo na kreiranje homogenog simetričnog oblika parka, s dugom središnjom osi s objiju strana dvorca, koja završava u smjeru otvorenog krajolika. U prvoj polovici 19. stoljeća napuštena je formalna struktura parka i pretvorena je u engleski pejzažni stil, čiji se obrisi u parku mogu prepoznati i danas. Danas je park jednostavnije oblikovan, zasađen drvećem i grmljem, travnjacima i s pješačkim stazama bez prepoznatljivog plana ili simetrije. Granica između parka i šume uklonjena je u 19. stoljeću.

Park dvorca Turnišče posjetiteljima nudi poseban vanjski prostor. Namjena parka s vremenom se, zbog društvenih i vlasničkih potreba, pretvorila u kulturnu, a zatim je ponovno vraćena u prirodnu namjenu. Stara, velika, snažna stabla različitih vrsta postoje već oko 200 - 300 godina. Ovaj prostor obiluje velikom raznolikošću vrsta. To je stanovnicima ovog dvorca različitih društvenih razina omogućavalo svakodnevnu šetnju parkom u obavljanju raznih aktivnosti, bilo da su se socijalizirali, osamljivali, navirivali preko ograde, sjedili na nasipu uz jezero, igrali se u skupinama... Ova prekrasna, snažna stabla uglavnom

rastu u skupinama, dok neka stoje sama, jedno uz ogradu, drugo uz rub parka nasuprot šumi i ribnjaku i pričaju svoje priče podučavajući nas o tome kako se priroda s vremenom mijenjala, kako je čovjek nju mijenjao i kako je i ona mijenjala njega.

Želja nam je da dvorac Turnišče s parkom postane prepoznatljivi element Ptujja, podravske regije i Slovenije. Radi se o važnom dvorcu u istočnoj Sloveniji koji predstavlja jedinstvenu slovensku kulturu i nacionalni prostor. Dvorac nudi ugodnu rasonodu na otvorenom prostoru, uz edukativnu notu i jedinstvena iskustva tradicionalne lokalne sredine, a sve je prezentirano na suvremen način i s međusobno povezanim kreativnim rješenjima. Želja nam je da dvorac svojom ponudom bude uvršten u domaće i inozemne kulturne, prirodne i turističke programe.

Fotografije 36-38: Gore desno - Fotografija parka snimljena iz zraka, dolje lijevo i desno - prije i nakon obnove

PILOT PODRUČJA

Slovenija, Općina Velenje

Pilot 2

POVIJESNI PARK VELENJE

Dvorac Velenje s okolicom važan je element identiteta Velenja i jedan od najimpresivnijih dojmova u Šaleškoj dolini. Šaleška cesta namjerno je osmišljena kao os između dvorca Velenje i dvorca Šalek iz koje se pogled pruža u oba smjera. Kao spomenik kulture dvorac Velenje ima posebnu estetsku, kulturnu, znanstvenu i povijesnu vrijednost. To je mjesto mnogih kulturnih događanja, mjesto u kojem su smještene brojne zbirke Muzeja Velenja i u kojem je rezidencija vještice Kunigunde.

Dvorac Velenje osnovali su u 13. stoljeću plemići Kunšperški. Dvorac se nalazi na vrhu stjenovitog brda i tijekom stoljeća više je puta mijenjan i nadograđivan. Sadašnji, uglavnom renesansni izgled, dobiva u 16. stoljeću. Park dvorca i njegova okolica dio su kulturnog krajolika koji je grad Velenje stvarao od svog osnutka. Razvoj ovog krajolika moguće je pratiti na temelju starih kartografskih prikaza i crteža. Dvorac Velenje proglašen je spomenikom, no ne i parkom. Park je zaštićen u okviru područja dvorca Velenje.

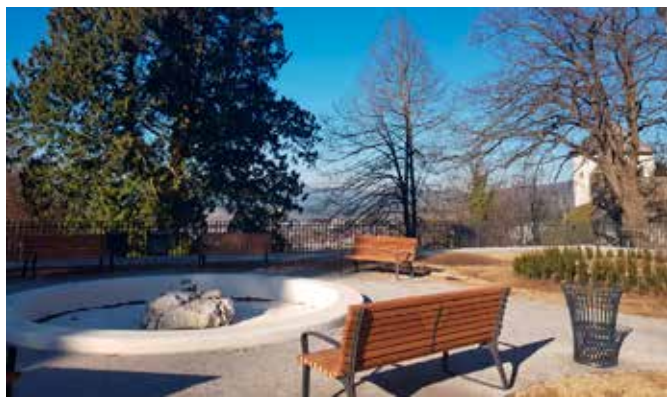
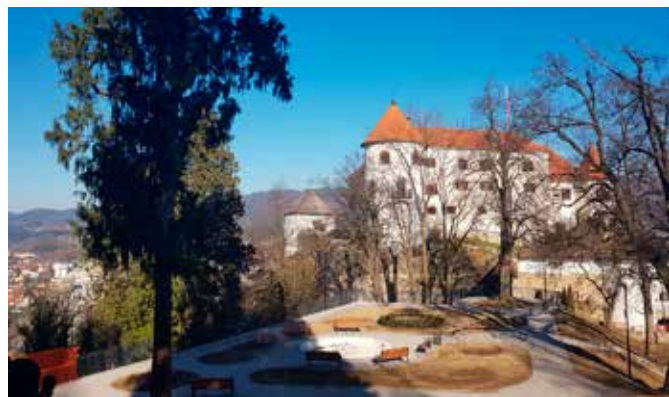
Krajem 19. stoljeća parter dvorskog parka obnovljen je kao potpuno neutilitaran, svjesno estetiziran oblik krajolika.

Park karakteriziraju kružni motiv - fontana, razna ukrasna

stabla zasađena uglavnom u neformalnom rasporedu, uske staze u neortogonalnoj, naizgled nasumičnoj geometriji i voćnjak na brdu dvorca u neposrednoj blizini parka. Namjera je bila kreirati park po uzoru na engleski krajobrazni vrt, što, s obzirom na raznolik teren, nije bilo lako izvedivo. Različite visinske razine oblikovane su uz pomoć kamenih potpornih zidova. Povezanost s dvorcem ostvarena je drvenim mostom preko nekadašnjeg jarka dvorca. Kroz voćnjake i livade park se stapa s okolnim šumskim i ruralnim krajolikom. Održavanje svih elemenata parka očito nije bilo jednostavno jer je fontana zanemarena nakon nekoliko godina. S vremenom se izgled parka promijenio. Na području parka napravljeno je kružno parkiralište, a jedan dio uređenja parka izgubljen je.

U okviru projekta HICAPS rekonstruiran je jedan dio parka - rekonstruirane su pješačke staze, postavljena je nova fontana, obnovljene su cvjetne gredice i postavljena je nova urbana oprema (ograda, rasvjeta, klupe i košare za otpatke). Dodane su dvije taktilne informativne table. Obnovljeni su postojeći potporni zidovi i dograđeni novi segmenti kako bi se postigla cjelovita linija potpornih zidova. Uklonjeni su gornji rubovi potpornih zidova i postavljena je nova ograda.

Rekonstrukcija parka provedena je na osnovi fotografije - razglednice velenjskog dvorca koja je izdana oko 1900. godine. U nadolazećim godinama planira se obnova donjeg dijela parka te obnova prilaza do dvorca i do dvorskog brda.

Fotografije 39-42: Gore lijevo - prije obnove, dolje lijevo i desno - nakon obnove

ZELENE POVRŠINE U URBANIM PROSTORIMA

Zelene površine neizostavan su sastavni dio gradova, predstavljaju specifično obilježje gradova i nude vrlo raznolike funkcije kao znatan doprinos kvaliteti života.

Drveće, osnovni elementi zelenih površina, strukturalno i ekološki utječe na kvalitetu urbanog okoliša. U prošlosti se drveće u gradovima sadilo uglavnom radi pružanja hladovine, dok danas drveće ima važnu ekološku, društvenu te prostornu ulogu.

Drveće ublažava učinke klimatskih promjena, poboljšava kvalitetu zraka, čuva zalihe vode i predstavlja stanište za mnoge životinjske vrste. Ono značajno utječe na snižavanje temperature zraka i tla i podizanje vlažnosti zraka. Jeste li znali da drveće može sniziti temperaturu zraka za 5-15 Celzijevih stupnjeva u njihovoj neposrednoj blizini? Drveće također ima veliki utjecaj na dobrobit stanovnika i ostalih korisnika prostora. Drveće stvara posebno okruženje koje potiče na kretanje i zadržavanje na otvorenom prostoru. Istraživači ističu praiskonsku reakciju čovjeka na drveće - čovjek stablo povezuje s pozitivnim iskustvom, s utočištem i izvorom života te to ima snažno pozitivno i simbolično značenje.

Uređene zelene površine imaju i ekonomsku vrijednost jer njihova blizina podiže cijene nekretnina. Nadalje, u uređenom okruženju nalazimo manje dokaza o nasilju i kriminalu.

Drveće, između ostalog, ima i estetske funkcije, ono pruža važan doprinos u osiguravanju privatnosti, ističe ili prikriva poglede te predstavlja element u prostoru koji pomaže u usmjeravanju prometa pješaka i vozila. I još jedna zanimljivost, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) za zdrav život u gradu preporuča najmanje 9 m² zelenog prostora, javnog ili privatnog po stanovniku - u Parizu je to 2,15 m² po glavi stanovnika, a u Ljubljani 104 m². Naravno, ove informacije trebale bi se tumačiti u smislu sadržaja koji je prilagođen značajkama urbanih struktura, no svakako su indikativne u razmatranju pitanja okoliša.

Fotografija 43: Olimpijski park Minhen, Njemačka

KARAKTERISTIČNE VRSTE DRVEĆA

identificirane na lokacijama

DIVLJI KESTEN

Aesculus hippocastanum

VELIČINA | 25 (30) m visine, 15-20 (25) m širine

CVJETOVI | vrijeme cvatnje od svibnja do lipnja, bijeli ili crveni cvjetovi u obliku piramidalnih grozdova

PLOD | zelena, bodljikava ovojnica sa tamnosmeđim sjemenkama

UPOTREBA | u medicini (ljekovite tvari nalaze se u cvjetovima, kori, plodu i lišću)

Fotografije: 44-46: Divlji kesten, kora i plod

OBIČNI GRAB

Carpinus betulus

VELIČINA | 10-20 (25) m visine, 7-12 (15) m širine

CVJETOVI | vrijeme cvatnje od travnja do svibnja, muški i ženski cvjetovi (jednodomna biljka) na istoj biljci - muški cvjetovi žute boje, ženski cvjetovi zelene boje

PLOD | tvrdi, suhi oraščići s krljcima (3 cm)

UPOTREBA | vrlo tvrdo drvo, upotrebljava se kao drvo za ogrejev te za izradu dijelova glazbenih instrumenata

Fotografije: 47-49: Obični grab, kora i lišće

OBIČNA BUKVA

Fagus sylvatica

Fotografije: 50-52: Obična bukva, kora i lišće

BIJELI JASEN

Fraxinus excelsior

Fotografije: 53-55: Bijeli jasen, kora i lišće

VELIČINA | 40 m visine, 25-30 m širine

CVJETOVI | vrijeme cvatnje u svibnju, brojni muški cvjetovi sakupljeni su u okruglim resama na tankoj niti, ženski u cvatovima po dva cvijeta

PLOD | Orah, jedna do tri sjemenke, drvenasta ljuska obrasla čekinjavim ljuskama

UPOTREBA | ekonomski važna vrsta - drvo za ogrjev visoke kalorijske vrijednosti, pogodno i za izradu namještaja

VELIČINA | 20-35 (40) m visine, 20-25 (30) m širine

CVJETOVI | vrijeme cvatnje u travnju i svibnju, prije listanja, sjemenke duge 10 cm, žute do crvenkasto-zele boje, jednodomna ili dvodomna biljka

PLOD | oršaćić s krljcima, uski i dugi 2-4 cm, drže se u grozdovima

UPOTREBA | drvo se koristi za proizvodnju sportskog alata, namještaja i parketa, u medicini se koriste i različiti dijelovi stabla u cvjetovima, kori, plodu i lišću

KARAKTERISTIČNE VRSTE DRVEĆA

identificirane na lokacijama

PLATANA

Platanus x acerifolia

Fotografije 56-58: Platana, kora i plod

VELIČINA | 20-30 m visine, 15-25 m širine

CVJETOVI | žuto-zeleni glavičasti padajući cvatovi, pojavljuju se s lišćem

PLOD | kuglastog oblika, većinom ima dva ploda, rijetko tri, 15 do 20 cm dužine, visi na drvetu i ostaje do sljedećeg proljeća

UPOTREBA | dobro podnosi gradsku okolinu, mraz, dim, onečišćenja, obično drvo koristi se za izradu namještaja

HRAST LUŽNJAK

Quercus robur

Fotografije 59-61: Hrast lužnjak, kora i plod

VELIČINA | 25-35 (40) m visine, 15-20 (25) m širine

CVJETOVI | žuto-zelene rese, 2-4 cm dužine, ženski cvjetovi u skupinama na dugim peteljka

PLOD | veličina žira 2-3 cm, peteljke duge 5-12 cm

UPOTREBA | koristi se za razne namjene; industrija namještaja, izrada podova

LIPA

Tilia cordata

Fotografije 62-64: Lipa, kora i lišće

VELIČINA | 18-20 (30) m visine, 12-15 (20) m širine

CVJETOVI | cvate u lipnju, cvjetovi su žuto-bijele boje, cvat oblika suncobrana sastoji se od 5-11 cvjetova, cvijet spojen na listić, slatkog mirisa

PLOD | oraščići ovalnog oblika s tankom ljuskom

UPOTREBA | medonosna biljka, koristi se u medicini

BRIJEST

Ulmus minor

Fotografije 65-67: Brijest, kora i lišće

VELIČINA | 20-35 (40) m visine, 18-25 m širine

CVJETOVI | pojavljuju se puno prije lišća, od ožujka do travnja, crveno-smeđi cvjetovi u malim grozdovima

PLOD | eliptičnog i obrnuto jajolikog oblika, imaju krilca, u oraščićima se nalazi jedna sjemenka

UPOTREBA | drvo cijenjeno u stolariji, rabi se za izradu furnira, za brodove i mostove

KARAKTERISTIČNE VRSTE DRVEĆA

identificirane na lokacijama

MOČVARNI TAKSODIJ

Taxodium distichum

Fotografije 68-70: Močvarni taksodij, kora i plod

VELIČINA | 30-40 (50) m visine, 8-10 (12) m širine

CVJETOVI | vrijeme cvatnje od ožujka do travnja, cvat jajolikog oblika, neprimjetan

PLOD | jajoliki do okruglasti češeri, širine 2-3 cm, zeleni, smeđi kad sazriju

UPOTREBA | u Europi je rasprostranjeno samo kao stablo parka i ukrasa

Fotografija 71: Knjižnica pod krošnjom, Tivoli Park, Ljubljana, Slovenija

ZAKLJUČAK

Projekt Parkovi povijesnih utvrda, ukratko HICAPS, fokusiran je na baštinu povijesnih javnih parkova kao zbirku elemenata kulturne baštine i prirodnih vrijednosti smještenih u blizini dvoraca, ljetnikovaca i vila. U prošlosti je većina tih objekata bila okružena lijepo uređenim parkovima.

Povijesni parkovi dio su naše baštine, no zbog nedostatka financijskih sredstava ili znanja često su, nažalost, zanemareni i prepušteni zubu vremena. Međutim, pravilno održavani mogu biti ugodno mjesto za razne aktivnosti - za aktivno provođenje slobodnog vremena, uz dodatak obrazovnog sadržaja mogu biti učionice na otvorenom... A ove, pa čak i malene, neznatne aktivnosti parkovima udahnuju život.

Povijesni parkovi imovina su naslijeđena iz prošlosti, no mi smo odgovorni za njih u sadašnjosti. Neophodno je ojačati svijest svake osobe o svim vrijednostima koje predstavlja ova vrsta baštine, o njenom društvenom i razvojnom potencijalu i, naposljetku, o pravima i dužnostima vezanim uz takvu baštinu. Očuvanje ove baštine briga je čitavog društva i svakog pojedinca pa je važno uvrstiti je u aktivan svakodnevni život. Povijesne parkove trebalo bi pravilno zaštititi. Potrebno je uvijek tražiti ravnotežu između očuvanja i zaštite baštine s jedne strane i održivog društveno-ekonomskog razvoja s druge strane. Naš je cilj u projektu HICAPS podizati svijest o važnosti parkova i na taj način pridonijeti promjenama na ovom području.

Aktivnostima koje smo poduzeli u sklopu projekta HICAPS željeli smo ovo javno dobro učiniti dostupnim svima,

posvećujući posebnu pažnju osobama s invaliditetom. Cilj nam je bio podizanje svijesti nadležnih institucija i šire javnosti o važnosti revitalizacije i očuvanja ovih područja putem različitih projektnih aktivnosti. Odabrali smo pristup odozdo prema gore. Sa željom da promijenimo gore opisanu situaciju i znajući da možemo biti uspješniji u njezinoj promjeni ako udružimo snage i podignemo svoj glas, okupilo se deset partnera iz četiriju srednjoeuropskih zemalja. Tražili smo rješenja te razvili alate i strategije na transnacionalnoj razini. Bilo bi pogrešno reći da rješenja na nekim mjestima već ne postoje. Ona postoje, no, prema našem mišljenju, probleme rješavaju djelomično i lokalno. Stoga smo pregledali i nadogradili postojeća rješenja. U pripremi i provedbi pilot-aktivnosti koristili smo sva naša ranija znanja i sve nove spoznaje kako bi sve gore navedeno testirali na osam pilot-lokacija. Revitalizacijom sedam lokacija proširili smo javni prostor u kojem ljudi mogu provoditi svoje slobodno vrijeme, zaustaviti se, oslušivati zvukove prirode i udaljiti se od urbanog stresa.

Revitalizacija povijesnih parkova mora biti predmet sveobuhvatnih i promišljenih planskih aktivnosti. A revitalizacija se ne događa od danas do sutra. No, treba imati na umu da park može oživjeti i približiti se posjetiteljima uz pomoć malih intervencija koje ne iziskuju velike investicije.

Pozivamo vas da posjetite mrežnu stranicu projekta (<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/HICAPS.html>), na kojoj su svi priručnici nastali tijekom projekta dostupni na engleskome jeziku (službeni jezik projekta).

Fotografija 72: Park Dobrna, Slovenija

SAŽETAK

»Parkovi i igrališta duša su grada«, napisao je jednom prilikom Marty Rubin i zaista bismo se s time mogli potpuno složiti. U prošlosti parkovi nisu služili samo kao demonstracija političke ili ekonomske moći nekog grada ili države, već su bili mjesta okupljanja građana. Ove zelene oaze pružale su mir, tišinu, meditaciju i bijeg od prometnih ulica za većinu urbanih područja u čitavoj Europi. Sve bržom urbanizacijom u suvremenom okruženju, koja nam donosi sve veće promjene, moglo bi se reći da će potreba za malo zelenila eksponencijalno rasti. **Potreba postoji.**

Rijetki su konkretni pokušaji da se u vezi s tom potrebom nešto poduzme. U nekim dijelovima zbog nedostatka kapaciteta (uključujući zajedničke politike, know-how, resurse) parkovi ubrzano propadaju. Naša je zadaća da kao projekt HICAPS zaustavimo to propadanje i da u tom procesu spasimo duše naših gradova i očuvamo taj važan dio bogate i raznolike kulturne baštine srednje Europe. Da bismo to učinili, okupili smo deset partnera iz srednjoeuropskih država ▫ Hrvatske (Udruga „Mala filozofija“; Grad Varaždin; Općina Bedekovčina,), Italije (Općina Ferrara; Zaklada Villa Ghigi, Bologna), Poljska (Kujawsko-Pomorski e Voivodeship, Rzeszow Regional Development Agency joint-stock company) i Slovenija (Općina Velenje; Znanstvenoistraživački centar Bistra Ptuj; Sveučilište u Ljubljani, Fakultet arhitekture). Svi smo se okupili u okviru EU programa **pod nazivom Interreg CE** sa zajedničkim ciljem - poboljšati upravljanje okolišem u urbanim područjima i uspješno koristiti kulturnu baštinu kao resurs za lokalni i regionalni razvoj.

Cilj je projekta **HICAPS - HistoricalCastleParkS**, koji je započeo u lipnju 2017., do svibnja 2020. osmisliti osam različitih koncepata za **revitalizaciju osam različitih dvorskih parkova**. Izgradnjom različitih interaktivnih sadržaja i razvojem alata želimo obogatiti parkovne prostore i pretvoriti ih u mjesta za provođenje vremena, druženje, interakciju, učenje i igru. Jednostavnije rečeno, **ideja je revitalizirati prostor u svrhu revitalizacije zajednice!** Izazov je tu i postavljeni su zajednički ciljevi. Zadatak koji je pred nama mogao bi se sažeti u izričaj našeg slogana - „**Planiraj. Posadi. Očuvaj!**« (Plan. Plant. Preserve!).

Ovaj moto projekta HICAPS može se opisati pomoću tri tematska radna paketa razvijena u projektu. U prvom **radnom paketu** prikupili smo najbolje transnacionalne prakse s ovoga područja. Te najbolje prakse, zajedno s tehničkim, organizacijskim i financijskim aspektima upravljanja kulturnim područjima (uz odgovarajuću analizu nacionalnog zakonodavstva i lokalnih propisa), sadržane su u **transnacionalnoj strategiji za procjenu kulturne baštine i potencijala povijesnih parkova**. Razvojem ove strategije, koju nudimo lokalnim i regionalnim vlastima, pružamo učinkovite alate za procese planiranja i investiranja za parkove. Osim toga, budući da nam je cilj oživjeti **osam različitih parkova** povijesnih dvoraca, u skladu s time u partnerskim smo gradovima razvili osam lokalnih akcijskih planova na temu kulturne baštine i potencijala povijesnih parkova. Razradom i prihvaćanjem ovih konkretnih akcijskih planova istovremeno razvijamo i revitaliziramo i vlastitu povijesnu baštinu uz poticanje održivog gospodarskog

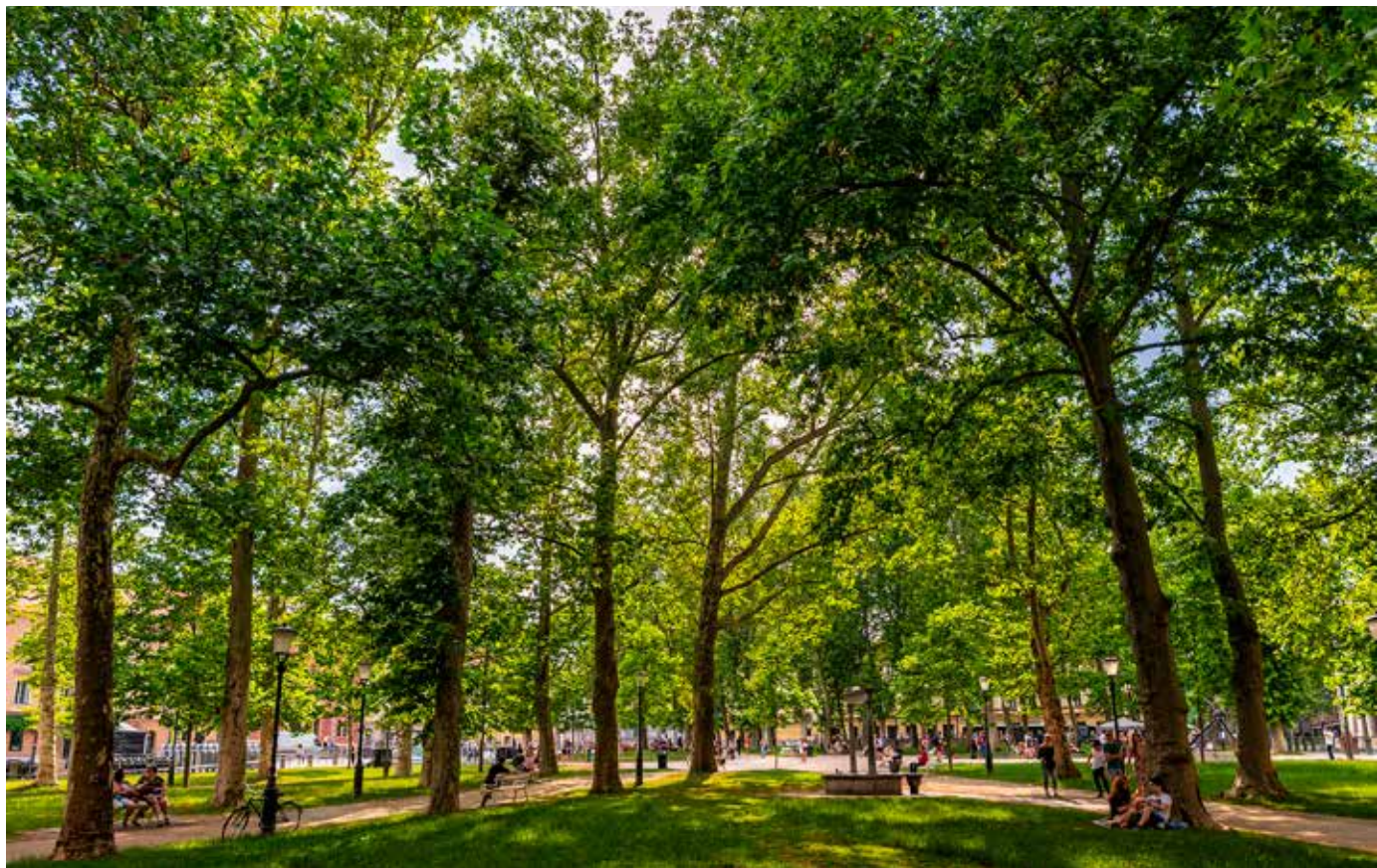

Photo 73: Park Zvezda, Ljubljana, Slovenia

rasta i jačanje kapaciteta javnog i privatnog sektora za korištenje kulturne baštine i resursa.

U drugom radnom paketu razvijenom u sklopu projekta HICAPS bavimo se alatima potrebnim za rješavanje gore navedenih uobičajenih pitanja kao što su pomanjkanje znanja, resursa i zajedničkih politika. Alati koje donosimo služe kao podrška u izgradnji konsenzusa javnog i privatnog sektora o društveno-povijesnoj važnosti i obrazovanju uz poslovne mogućnosti koje nude povijesni parkovi. Na taj način pružamo podršku javnim i privatnim organizacijama u postizanju veće ravnoteže između očuvanja kulturne baštine i održivog društveno-ekonomskog razvoja. Ukupno dvanaest razvijenih alata korisnicima tih alata donosi dragocjeno znanje i obuhvaća dokumente kao što su Alat za podršku u odlučivanju zajedno sa smjernicama za proces samoprocjene i korištenje kulturne baštine; Obrazovni alat za obilazne staze i Transnacionalni e-priručnik o najprikladnijim alatima za dostupnost kulturnih krajolika osobama s invaliditetom. Sastavili smo praktične informacije i osmislili alate koji svima mogu poslužiti kao inspiracija za uvođenje nekih novih, zanimljivih i poučnih sadržaja u parkove. Drugi radni paket je tu s ciljem da u parkove dovede različite ljude te da parkove približi svakom čovjeku!

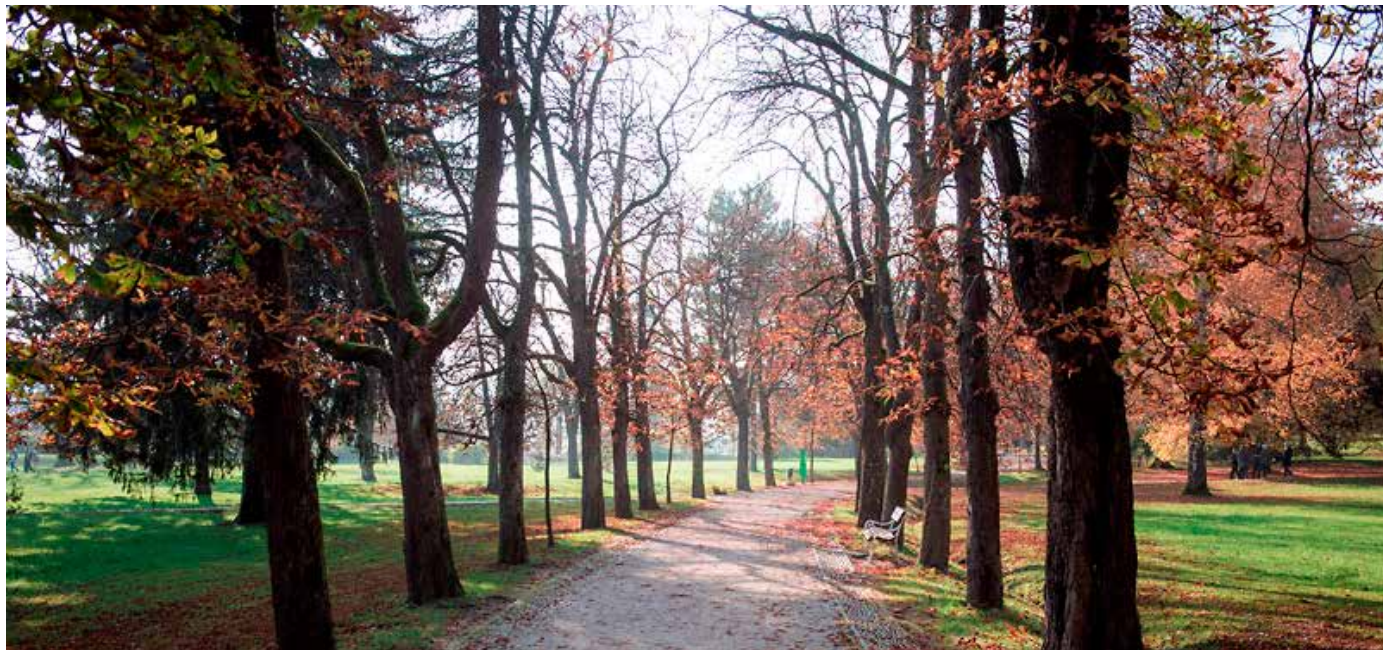
Zadnji, treći, radni paket predstavlja kulminaciju u smislu praktičnog rada koji se temelji na prethodno zacrtanim teorijskim osnovama. Zadaci na zadnjem radnom paketu započeli su razvojem osam lokalnih koncepata revitalizacije za posebno definirane povijesne lokalitete, osam detaljnih

tehničkih planova i izvještaja o pilot-aktivnostima. Kao što smo istaknuli na samom početku, sveukupni zadatak projekta obuhvaća revitalizaciju osam različitih dvorskih parkova do svibnja 2020., a treći radni paket predstavlja zadnju fazu projekta u kojoj su obuhvaćena sva naša ranija nastojanja. Primjenjujući prethodno prikupljeno i razvijeno znanje, uz pomoć naših alata i strategija iz prva dva paketa revitalizirali smo osam različitih parkova, i to svaki s različitim konceptom. Na osam lokalnih pilot-lokacija u Hrvatskoj, Italiji, Poljskoj i Sloveniji, usredotočeni na obnovu malih dijelova unutar identificiranih parkovnih područja te uzimajući u obzir povijesne i nove činjenice s rješenjima predviđenim u našim konceptima, povećali smo vrijednost parkova za uključene građane i javnu upravu. Dokazali smo vrijednost tih područja kao mjesta za socijalizaciju, interakciju, učenje i igru dostupna svim građanima i široj javnosti.

HICAPS-ov moto »Planiraj. Posadi. Očuvaj!«(Plan. Plant. Preserve!), gledajući kroz perspektivu gore opisana tri radna paketa, predstavlja nešto puno dublje. U ovom slučaju planiranje ne uključuje samo teorijski pristup određenim problemima, već sveobuhvatan istraživački proces koji je rezultirao s osam lokalnih revitalizacijskih koncepata za utvrđena povijesna područja, osam lokalnih akcijskih planova, dvanaest alata i jednom transnacionalnom strategijom. Kad govorimo o ideji da nakon planiranja (plan) dolazi sadnja (plant), pri tome ne mislimo samo na drveće kojima su okruženi naši parkovi, već na sve infrastrukturne praktične radove koje smo provodili u našim parkovima i ideje koje su proizašle iz

našeg rada. Metaforičko sjeme koje smo posijali pokazuje da se parkovi mogu shvatiti i koristiti kao zelene ključne točke svakog grada, kao mjesta za učenje, igru i uživanje. Nadamo se da će naše sjeme uhvatiti korijenje na osam pilot-lokacija na temelju našeg pokušaja očuvanja (!) važnih dijelova europske

kulturne baštine, uz jačanje svijesti o njihovoj vrijednosti te ukazivanje javnom i privatnom sektoru na to kako poboljšati kapacitete za održivo korištenje kulturne baštine i resursa. Planirali smo, posijali i na kraju, nadamo se, pomogli u očuvanju duše naših gradova.

Fotografija 74: Avenija u parku Tivoli, Ljubljana, Slovenija

HICAPS ALATI

Više o projektu i rezultatima projekta možete pročitati na mrežnoj stranici projekta:
<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/HICAPS.html>

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

TOOL 1

What can we do within legislative frame?

ANALYSIS OF NATIONAL LEGISLATION AND LOCAL REGULATIONS REGARDING HISTORICAL PARKS

This tool provides key regulations for historical parks on the EU/international level and national regulations for historical parks and gardens (national, regional and local levels) in Croatia, Italy, Poland, and Slovenia. It is a collection of case studies, identified problems and recommendations. Tool also explains the investment process (procedures, institutions involved, time frame, possible financing sources, etc.) of restoration or reconstruction of historical parks/gardens.

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

TOOL 2

What and how can we learn in our parks?

TRANSNATIONAL EDUCATIONAL OUTDOOR TRAIL TOOL

The Transnational Educational outdoor trail tool (EOTT) provides effective and easily implementable examples for creating educational outdoor trails for general and specific public. They are going to be tested in the pilot actions planned by the HICAPS project in 2019.

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

TOOL 3

How to open parks for everyone?

HANDBOOK ON LANDSCAPE ACCESSIBILITY FOR ALL

Handbook on landscape accessibility provides some key examples on how the different partners of the HICAPS project have been developing tools and models for improving accessibility of historical parks to people with special needs. Handbook also provides examples on increasing fruition in a broader sense to other categories of audiences, who are not currently used to visit these green areas. It also presents a collection of general technical information for main features and elements important to take into consideration when designing accessible outdoor areas.

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

TOOL 4

What can be taken from HICAPS project?

TRANSNATIONAL DECISION SUPPORT TOOL WITH GUIDELINES TO FOSTER/ADVANCE HISTORICAL PARKS PROTECTION

This document presents the current achievements of HICAPS. It provides the people interested in implementing the project's results and exploiting the potential of historical castle gardens in Central Europe with practical instruments. These instruments will guide them in the identification of the key elements to be considered when developing the strategy to preserve, revitalise and utilise the natural and cultural heritage present in historical parks. The Decision Support Tool is presented as an electronic publishing (ePub) document, to be more effective in different usages and take benefit of the direct links made available by the electronic version.

The knowledge developed by the HICAPS project has been organised in the following sections:
National legislation and local regulations regarding historical parks | Good practices in the HICAPS countries | Selections of the most appropriate locations | Socio-historical overview of historical parks | Accessibility conditions | Improving landscape accessibility
Plant diversity and their value | Educational outdoor trail tools

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

TOOL 5

What other positive examples can we use?

GOOD PRACTICE ANALYZE REPORT

The report is a collection of existing good initiatives and projects practiced in different historical parks throughout Europe and realized within the last few years. It can serve as a support in preparation of revitalization concepts and implementation of future HICAPS pilot projects.

Collection of good practices in 5 thematic areas:

Accessibility to cultural and environmental heritage objects for people with disabilities:

11 good practices.

- Educational thematic trails dedicated to different target groups, IT and didactical based tools: 7 good practices.

- Innovative educational concepts for attracting schools, families, general public to cultural and environmental heritage objects: 14 good practices.

- 3D visualization models of historical objects for management, maintenance or educational purposes: 4 good practices.

- Public events or initiatives facilitating the management of the park, e.g. gardening, cleaning etc., involving citizens and greater public: 11 good practices.

USEFUL TOOLS FOR PARK REVITALISATION

1 STRATEGY

How to approach and evaluate cultural heritage?

TRANSNATIONAL STRATEGY

Transnational strategy of cultural heritage and potentials of historical parks focus on technical, organizational and financial aspects of cultural areas management and appoint organisations, bodies, stakeholders that must be included in revitalisation process. The document also include recommendations, results/knowledge about tool developed in previous project process and 8 local action plans.

Fotografija 75: Park Wieniec, Poljska

IZVORI I LITERATURA

1. Ogrin, D., 1993. Vrtna umetnost sveta. Ljubljana, Pudon: EWO, 400 str.
2. Ogrin, D., 2010. Krajinska arhitektura. Ljubljana, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, 324 str.
3. Šiftar, A., Maljevac, T., Simoneti, M., Bavcon, J., 2011. Mestno drevo. Botanični vrt, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, 207 str.
4. Poles, R., 2018. Zgodovinski grajski parki, Park Velenjskega gradu

IZVORI FOTOGRAFIJA

1. ZRS Bistra Ptuj. (2019). *Povijesni park Turnišče, Slovenija* [digitalna fotografija].
2. I feel Slovenia: Slovenia.info. Tarfila, A. (Photographer). (2019, 23. januar). *Gradski parkt Murska Sobota, Slovenija* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <https://www.slovenia.info/sl/mediateka/fotografija/park-v-murski-soboti-80069>
3. ZRS Bistra Ptuj. (2019). *Povijesni park Turnišče, Slovenija* [digitalna fotografija].
4. Mestrič, S. (Fotograf). (2013). *Park u Padovi, Italija* [digitalna fotografija].
5. Holland.com. (2019, 22. January). *Samostanski vrt kraj gotičke katedrale u Utrechtu, Nizozemska* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <https://www.holland.com/global/tourism/destinations/utrecht/pandhof-cathedral-towers-idyllic-garden.htm>
6. Chloe_in_the_moon. (2020, 22. January). *Vrt pokraj bazilike Svetog Lovre u Firenci, Italija* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <http://www.chloeinthemoon.com/wp-content/uploads/2016/10/P1040906.jpg>
7. Flickr.com. Roberts, L. J. (Photographer). (2020, 21. January). *Vrt vile Farnese, Caprarola, Italija* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <https://www.flickr.com/photos/jollyroberts/3008974666>
8. Comune di Viterbo. (2020, 21. January). *Vrt vile Lante, Italija* [digitalna fotografija]. Photo courtesy <https://visit.viterbo.it/villa-lante-e-il-suo-splendido-giardino/>
9. Château de Vaux-le-Vicomte. (2019, 11. December). *Vrt Vaux-le-Vicomte, Francuska* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <https://media.vaux-le-vicomte.com/wp-content/uploads/2019/05/07102310/Perspective-globale-Bd.jpg>
10. Château de Vaux-le-Vicomte. (2019, 11. December). *Vrt Vaux-le-Vicomte, Francuska* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena <https://twitter.com/ChateauVLV/status/1152226948577411072>
11. Wikipedia. (2019, 11. December). *Najupečatljiviji pogled na pogled na Stourhead Park, Engleska* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena https://en.wikipedia.org/wiki/Stourhead#/media/File:Stourhead_Bridge_A.jpg
12. Wikimedia. (2019, 11. December). *Paladijev most, Park Stowe, Engleska* [digitalna fotografija]. Fotografija ustupljena https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Stowe_Park_Palladian_bridge.jpg
- 13-16 Općina Bedekovčina. (2019). *Renovirane staze i urbana oprema* [digitalna fotografija].
- 17-20 Grad Varaždin. (2019). *Uredenje cvjetnih gredica, pješačkih staza i kamenog zida* [digitalna fotografija].
- 21-24 Općina Ferrara. (2019). *Zidine, Ferrara* [digitalna fotografija].
- 25-28 Zaklada Villa Ghigi. (2019). *Izgradnja drvene platforme pod cedrom* [digitalna fotografija].
- 29 Kujavsko-Pomorsko Vojvodstvo. (2019). *3D vizualizacija novog koncepta*.

- 30-31 Kujavsko-Pomorsko Vojvodstvo. (2019). *Trenutna situacija* [digitalna fotografija].
- 32-35 *Regionalna razvojna agencija Rzeszow* (2019). Renovacija talijanskog vrta [digitalna fotografija].
- 36-38 ZRS Bistra Ptuj. (2019). *Gore desno - Fotografija parka snimljena iz zraka, dolje lijevo i desno - prije i nakon obnove* [digitalna fotografija].
- 39-42 Općina Velenje. (2019). *Gore lijevo - prije obnove, dolje lijevo i desno - nakon obnove* [digitalna fotografija].
- 43 Mestrič, S. (Photographer). (2013). *Olimpijski park Minhen, Njemačka* [digitalna fotografija].
- 44 Greenleaf Nurseries. (2019, 21. november). *Divlji kesten* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://greenleafnurseries.co.nz/product/horse-chestnut/>
- 45 Wikimedia. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aesculus_hippocastanum_bark_1.JPG
- 46 British Herbal Medical Association. (2019, 21. November). Plod [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://bhma.info/index.php/indications/circulatory/horse-chestnut/>
- 47 Midland Horticulture. (2019, 21. November). *Obični grab* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://midlandhort.co.nz/product/carpinus-betulus/>
- 48 Wikimedia. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carpinus_betulus_trunk_01_by_Line1.jpg
- 49 Hedges Direct Ltd. (2019, 21. November). *Lišće* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://www.hedgesdirect.co.uk/acatalog/hornbeam_hedge.html
- 50 Urban Forest Ecosystems Institute. (2019, 21. November). *Obična bukva* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://selectree.calpoly.edu/tree-detail/fagus-sylvatica>
- 51 The Heritage. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://treeheritage.co.uk/tree-of-the-week-part-7-the-common-beech/fagus-sylvatica-bark/>
- 52 Hedges Direct Ltd. (2019, 21. November). *Lišće* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.hedgesdirect.co.uk/acatalog/beece-hedging-fagus-sylvatica.html>
- 53 Hyde, A. (Photographer). (2019, 22. November). *Bijeli jasen* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://alexhyde.photoshelter.com/image/I0000KQUjNBWLJcs>
- 54 Hyde, A. (Photographer). (2019, 22. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://alexhyde.photoshelter.com/image/I00005CSihLOTHvI>
- 55 Wikimedia. Porse, S. (Photographer). (2019, 22. November). *Lišće* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fraxinus_excelsior-male-leaves.JPG
- 56 Davis Landscape Architecture. (2019, 22. November). *Platana* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://davisla.files.wordpress.com/2011/09/platanus-x-acerifolia-e1316694090688.jpg>
- 57 Reddit. (2019, 22. November). *Bark* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://www.reddit.com/r/marijuanaenthusiasts/comments/665ill/the_bark_on_a_platanus_x_acerifolia_tree/
- 58 A Tree and Shrub Reference by Heather Scott: These Are the Plants I Know (2019, 22. November). *Lišće* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://plantmaterials.files.wordpress.com/2014/09/platanus-c397-hispanica.jpg>
- 59 Dave's Garden. (2019, 22. November). *Hrast Lužnjak* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://davesgarden.com/guides/pf/showimage/179463/>

- 60 123RF. Steve Estvanik (Photographer). (2019, 21. november). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://www.123rf.com/photo_98357685_common-english-oak-quercus-robur-bark-the-seattle-arboretum-washington.html
- 61 First Nature. (2019, 22. November). *Lišče* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.first-nature.com/trees/quercus-robur.php>
- 62 Future Forest. (2019, 22. November). *Lipa* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://futureforests.ie/products/tilia-cordata>
- 63 Urban Forest Ecosystems Institute. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://selectree.calpoly.edu/tree-detail/tilia-cordata-greenspire>
- 64 Gardeners' World.com. (2019, 21. November). *Lišče* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.gardenersworld.com/plants/tilia-cordata/>
- 65 Wikipedia. (2019, 21. November). *Brijest* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://en.wikipedia.org/wiki/Ulmus_minor#/media/File:Blismes_elm_2007.jpg
- 66 Wikimedia. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1c/Ulmus_minor_Stapleford_bark.jpg
- 67 Pixy.org. Iser, E. (Photographer). (2019, 21. November). *Lišče* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://pixy.org/src/27/279356.jpg>
- 68 Lake Forest College. (2019, 21. November). *Močvarni taksodij* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.lakeforest.edu/academics/programs/environmental/taxodium-distichum-bald-cypress-cupressaceae/>
- 69 Ebben Nurseries. (2019, 21. November). *Kora* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.ebben.nl/en/treeebb/tadistic-taxodium-distichum/>
- 70 Monticello Shop. (2019, 21. November). *Lišče* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.monticelloshop.org/bald-cypress-taxodium-distichum/>
- 71 I feel Slovenia: Slovenia.info. Tarfila, A. (Photographer). (2019, 23. January). *Knjižnica pod krošnjom, Tivoli Park, Ljubljana, Slovenija* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.slovenia.info/sl/mediateka/fotografija/knjiznica-pod-krosnjami-v-parku-tivoli-78002>
- 72 I feel Slovenia: Slovenia.info. Dubokovič, D. (Photographer). (2019, 23. January). *Park Dobrna, Slovenija* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.slovenia.info/sl/mediateka/fotografija/terme-dobrna-naravno-zdravilisce-5291>
- 73 I feel Slovenia: Slovenia.info. Tarfila, A. (Photographer). (2019, 23. January). *Park Zvezda, Ljubljana, Slovenija* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.slovenia.info/sl/mediateka/fotografija/poletje-v-parku-zvezda-na-kongresnem-trgu-78005>
- 74 I feel Slovenia: Slovenia.info. Dubokovič, D. (Photographer). (2019, 23. January). *Avenija u parku Tivoli, Ljubljana, Slovenia* [digitalna fotografija].
Fotografija ustupljena <https://www.slovenia.info/sl/mediateka/fotografija/ljubljana-v-jeseni-74162>
- 75 Województwo Kujawsko-Pomorskie. (2019). *Park Wieniec, Poljska* [digitalna fotografija].

1 TRANSNACIONALNA STRATEGIJA

Transnacionalna strategija donosi smjernice o tehničkim, organizacijskim i financijskim aspektima upravljanja javnim povijesnim parkovima, a ciljna grupa su glavni dionici koji su uključeni i koji će biti uključeni u projekte revitalizacije u budućnosti.

8 LOKALNIH AKCIJSKIH PLANOVA

Osam lokalnih akcijskih planova za utvrđena povijesna nalazišta obuhvaća informacije o valorizaciji potrebnih financijskih sredstava, prioritetnih područja te informacije o potrebama za revitalizacijom parkova, kao i preporuke za održivost nakon završetka projekta.

12 ALATA

Alati i smjernice razvijeni su kao podrška procesima postizanja konsenzusa o očuvanju kulturne baštine između privatnog i javnog sektora koji pomažu u jačanju svijesti o našoj povijesti i korištenju povijesnih parkova kao kulturne baštine za lokalni i regionalni razvoj.

8 PILOT AKTIVNOSTI

Kroz osam pilot-aktivnosti testirat će se korisnost razvijenih alata. Istovremeno će se demonstrirati revitalizacije manjih parkova u kojima su uzete u obzir povijesne i suvremene perspektive kako bi se ti parkovi učinili dostupnijima javnosti

